

Eni pravijo, da prava odgoja ne pozná šibe in da se sploh telesne kazni ne vjemajo s človeško prosto omiko, in tudi ne s pravo kersčansko ljubeznijo; drugi terdijo, da se pri nepokornih in sploh samoglavnih otrocih ne opravi brez šibe. Pervi imajo pred očmi nekdanjo staro, res večkrat preojstro, šolsko verdevanje, in imajo prav, ko pravijo, da se šiba ne strinja s pravo omiko; ako pa hočejo, da se šiba popolnoma odpravi iz ljudske šole, se nagnejo k mehкотi, ktera ravno toliko in tako škoduje, kakor prevelika ojstrost. Prava odgoja človeka spodbuja, da se lika na sercu in v glavi in mora zato tudi odpravljati vse, kar je temu namenu na poti. Pri tem pa odgojnik ne shaja vselej z navadnimi pomočki, temuč rabiti mora večkrat tudi nenavadna in, bi rekel, umetna sredstva — enako zdravniku, ki bolnika zdravi s strupom. Kdor mladino izreja, kmalu vidi, da se pri posamnih otrocih in v vseh okolščinah ne shaja brez sile. Ali bode v takih primerljajih odgojnik pravo odgojo odlašal na poznejša leta, kedar bode že prepozno? Nikakor ne! v takih okolščinah se mora huda razvada naglo zatreti, in treba je, da se telesno kaznuje, da hudobno seme dobrega ne preraste in ne zmaga. Modri odgojnik ima vedno pred očmi vodilo, da telesne kazni nikoli ne rabi zoper mladostne pogrеške in slabosti, temuč le zoper stanovitno nepokorščino in zoper hudo termoglavnost, in sicer prav prav redko. Previdni učitelj dobro vé, da mladost marsikaj, in, bi djal, naj več napačnega stori le zavoľjo tega, ker še ne zna prav soditi, in da se nobena natorna postava ne odpravi s kaznijo. Sploh pa naj si vsak učitelj dobro zapomni, kaj pravi neki slavni pedagog: Naj večja odgojnikova modrost je ta, da otroka varuje, da ne stori kaj, kar bi se moralo kaznovati.

P.

Zemljepisje v ljudski šoli.

(Glej ta spis v lanskem tečaji!)

Mična ta pokrajina, ktere srednja visokost iznaša 1200', deli se na sledeče predčle:

a. na goratino litijsko med Savo in višnjegorsko cesto s kotlino litijsko na severji in s široko dolino reke Mirne (mokronoške) na jugu;

b. na pogričje trebanske ob obeh straneh novomeške ceste med zgornjo Mirno na severo-vzhodu in zgornjo Kerko do nje zavoja pri Soteski na jugu;

c. na goratino mokronoško, ktera se je derži s kerškim poljem na jugo-vzhodu, pa

d. na Gorjance za doljno Kerko na hervaških mejah.

a) Litijska višava je 4 milje dolga, 1 milje široka, nagnjena na vse strani in sega na zahod do Ljubljane, na vzhod tje do Save. Herbte ali grebene ima tri vstric deržeče in široke. Na najsevernejšem koncu je Kum ali Holm, iz visoke planote vzdiguje se nad samo Tavo pri Zagorji 3846'. V savski dolini ima Zagorje 834', Sava sama 648', na južnem kraji ob ljubljanski cesti imajo Šmarje 1617', Višnjagora 1262. V mokronoški dolini ima Mirna 787', potok Mirna nad izlivom v Savo 600'.

b) V trebanskem pogričji ali berdji, ki je videti kakor čudna zmes dolinic ali rup, ima cesta med Trebnim in Mirno-pečjo 1102'. V dolinah ima Trebno 877'. Na zahodnjem nagibu (h Kerki) ima izvor Kerke 870', Novomesto 608' vis.

c) Goratina mokronoška take tvorbe, kakoršne litijska, dosega na glavnem herbtu in sicer na zahodu nad Dobencem, kjer se derži trebanske (goratine) 1711' visokosti, v sredi nad Trebelnom 1092', na vzhodu v Novigori nad Družemi 1800'. — Na vinorodnem $2\frac{1}{2}$ milje dolgem in $1\frac{1}{2}$ milje širokem kerškem polji ima Kostanjevica 441', Sava pri Sevnici 540', pri Brežicah stajerskih 414'.

d) V sprelepih Gorjancih, ki kažejo lične kljukaste obrise pa gozdnate rebri z dokaj razrastki, obrobljaje $2\frac{1}{2}$ milje na dolgo kerško polje, ima najviši verh Trebež južno od Kostanjevice 2543'. Sedlo na cesti med Novim mestom in Metliko je še 1980' visoko.

J. Kakošna pa je druga dolenska stran?

O. Vso drugačno podobo dobiva Kranjsko za kerško dolino in na zahod od Višnje gore, če potegnemo ravno črto od Severina (hervškega na Kolpi) k Gabru (Gabrovcu) v metliškem okraji, in če se ozremo po globoki dolini čermošniški h Kerki proti Soteski in če se ozremo na severo-vzhod okoli sterne apnenčne brežine.

Gorjanca najdemo pogričje vse drugačne sestave. Neravne planote so primeroma tu 1200' visoke ter imajo nizke in

kepaste verhe, ti pa napolnujejo dolge in globoke (600—350') so doline, katere se odpirajo ali h Kerki ali h Kolpi. Ta kraj se imenuje sploh metliško ali černomeljsko pogričje. Naj višja gora severja (1000—1200'), valovita ravnina je primeroma 800' (doline 300—350') visoka, dasiravno se vzdiguje iz nje kepa Čirnika 2628' visoko. Metlika stoji samo 592', Černomlj (na Lahinji) 458'. Breg reke Kolpe ima na jugu pri Vinici 487', nad ustjem Kamenice na meji 328'. Metliška berdovita stran je torej najnižja v deželi.

J. Dosihmal ste mi pravili od gorenskih in nekaj od dolenskih gora, povejto mi še kaj od drugih krajev, katere še nisva v mislih imela!

Oče govoré dalje:

3. Nad metliškim pogričjem pa nad dolino gornje Kerke na severo-zahod in od Višnje gore do Babne gore na ljubljanski ravnini začenja povsod s skoro stermimi stenami od poprejšnje popolnoma različna pokrajina, sestavljena iz visokih gozdnatih planot in širokih na jugo-vzhod stegnjenih berd, med katerimi ležé tudi na jugo-vzhod deržeča, kamnita korita in globoke doline s ponikvami. Ker jej manjka virov in tekočih vod, imenujejo to stran Suho Krajino. Na severji vzdiguje se stermo s skalnatimi verhi nad ljubljansko ravnino, na zahod odkazujejo jej mejo (goropisno in geologiško) planinska, cirkniška pa loška dolina; na jug sega nje tvorba povsod za Kolpo na Hrvaško in na Krajino vojaško ali Granico.

To stran pokrivajo veliki gozdi, vendar nima potokov, ki bi po verh zemlje tekli, njene vode, kar jih je, so vse ponikvarnice, ki časi prihajajo, razun treh tekočih na sever v Ljubljani in reke Čubranke, ki teče v Kolpo; vzrok temu so različni viseči skladi, kateri se tako čudno prepletajo in podirajo. Viših planj in herbtoev se šteje v tej strani čez 10, in vsa ta sestava derži od severo-zahoda na jugo-vzhod. V tej strani so veliki bukovi gozdi, suhe doline in kotline pa globoki debri; tekoče vode se izgublajo tu v votline in požiravnike, tam zopet previrajo na dan, verhovi in gorske kepe so zelo različne, trate in pašniki zlasti po planjah so zelo prostrani; vse to podaja tej pokrajini nenavaden obraz. Planote in berda so navadno 2—3000', kotline 1400', globokejšé doline 800' visoke. Nagnjena je samo na severo-zahod in jugo-vzhod (k Ljubljani in h Kolpi.)

(Prih. dalje.)